

na tempo niszczenia drzewostanów leśnych oraz fauny żyjącej w Bieszczadach. Daje temu wyraz artykuł opublikowany w tygodniku kulturalnym „Widnokrąg” z dnia 15 stycznia 1967 r. pt. *Cenny, unikalny.*”

Rezolucję tę przesłano władzom naczelnym Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

Przewodniczący Komitetu przesłał dnia 16 lutego 1967 r. na ręce Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego jako przewodniczącego Państwowej Rady Ochrony Przyrody następującą depezę:

Nie mogąc przybyć na posiedzenie Prezydium Rady proszę o usprawiedliwienie nieobecności. Gorąco popieram plan rychłego utworzenia Parku Narodowego w Bieszczadach, którego znaczna część powinna mieć charakter rezerwatu ścisłego. Życzę pomyślnych wyników obrad.

Profesor Władysław Szafer

Z NASZYCH REZERWATÓW

Projekt zagospodarowania rezerwatu przyrody nieożywionej Bonarka w Krakowie

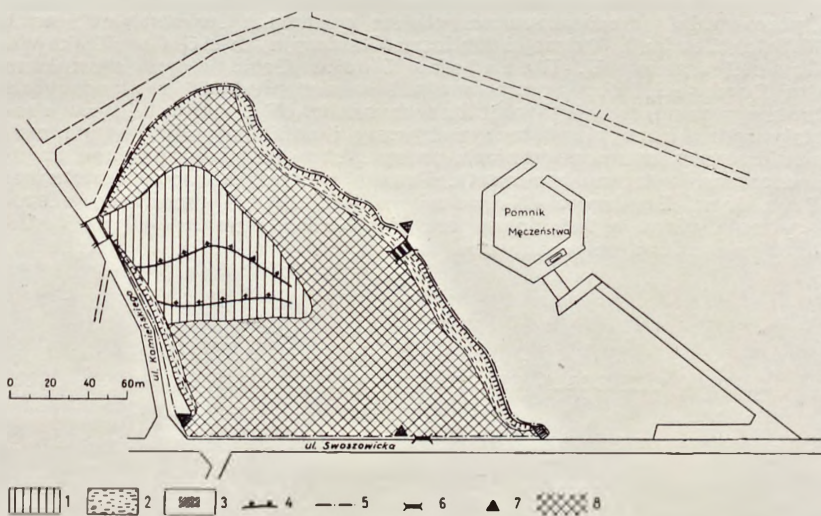
W obrębie niektórych miast wojewódzkich Polski (Gdańsk, Kielce, Kraków, Łódź, Olsztyn, Poznań, Szczecin i Warszawa) do końca 1966 roku utworzono w sumie 14 rezerwatów przyrody, w tym 4 krajobrazowe, 3 leśne, 3 geologiczne, 2 florystyczne i 2 torfowiskowe. Wydawać by się mogło, że rezerваты te wszechstronnie opracowane naukowo, powinny być pod szczególną opieką chociażby z uwagi na swoje duże znaczenie dydaktyczne, a w przypadku rezerwatów leśnych i krajobrazowych również ze względu na to, że spełniają one ważną rolę jako ośrodki wypoczynku dla ludności miejskiej. Jednak pomimo tych społecznie użytecznych funkcji omawiane obiekty w większości są niedostatecznie zabezpieczone przed niszczeniem i źle przystosowane do masowego zwiedzania. Zachowanie ich pierwotnego i naturalnego charakteru jest często bezpośrednio zagrożone przez rozbudowę urbanistyczną miasta i wpływ sztucznie zmienionych warunków przyrodniczych otoczenia. Aspekt osobliwości przyrodniczych rezerwatów niestety nie zawsze jest uwzględniany lub w pełni wykorzystywany w planach zagospodarowania przestrzennego miast.

Z powyższych względów wiele miejskich rezerwatów przyrody znajduje się obecnie w złym stanie. Do tej grupy należy m. in. rezerwat przyrody nieożywionej „Bonarka” w Krakowie utworzony w r. 1961. Jest to stary, nieczynny kamieniołom położony przy ulicy Swoszowickiej, w pobliżu parku im. Bednarskiego w Podgórzu (ryc.). Odsłonięte są tu utwory wieku jurajskiego, kredowego i trzeciorzędowego, charakterystyczne dla budowy geologicznej okolic Krakowa. Największą wartość naukową rezerwatu przedstawia kopalna powierzchnia abrazyjna, poprzecinana uskokami, widoczna na dużej przestrzeni w dnie kamieniołomu. Powstała ona na wapieniach jurajskich w wyniku transgresji morza kredowego. Utrzymanie tej powierzchni w stanie odkrytym i nie zarośniętym jest głównym zadaniem młodzieży Technikum Geologicznego w Krakowie, która pod kierunkiem zastępcy dyrektora tej szkoły mgra J. Kowalskiego sprawuje opiekę nad rezerwatem. Młodzież z tego zadania wywiązuje się dobrze. Ponadto systematycznie

porządkuje teren rezerwatu. Praca ta niestety nie daje trwałego efektu, bowiem tuż przy północnej granicy rezerwatu wysypywane są od czasu do czasu sterty śmieci, które następnie wiatr roznosi po całym obiekcie. Likwidacja tego źródła zaśmiecania jest sprawą najważniejszą i możliwą w przypadku odpowiedniego zabezpieczenia rezerwatu i zagospodarowania jego otoczenia.

W ciągu roku 1966 z inicjatywy prof. dra Walerego Goetla odbyły się liczne wizje lokalne w rezerwacie „Bonarka” w obecności organizatora, przedstawiciela władz miejskich dra J. Garlickiego, opiekuna z ramienia technikum mgra J. Kowalskiego oraz autorki tej notatki, reprezentującej Zakład Ochrony Przyrody PAN. Wynikiem tej akcji jest ramowy plan urządzenia i udostępnienia rezerwatu przesłany do Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury Prezydium Rady Narodowej m. Krakowa, w celu wykorzystania go w przygotowywanym właśnie planie szczegółowego zagospodarowania przestrzennego okolic Kopca Krakusa oraz terenu byłego obozu hitlerowskiego i kamieniołomów w Płaszowie.

Według opracowanego już wstępnego planu zagospodarowania opisywanego obszaru ma tu powstać ośrodek wypoczynkowy — wielki park, w którego obrębie znajdzie się również rezerwat przyrody nieożywionej Bonarka. Należy mieć nadzieję, że postulaty w sprawie uporządkowania rezerwatu, dotyczące przede wszystkim jego ogrodzenia, zakrycia wysypiska śmieci i plantowania nasypów, będą wzięte

Plan geologiczny i urządzenia rezerwatu przyrody nieożywionej Bonarka: 1 — powierzchnia abrazyjna na wapieniach górnójurajskich; 2 — margle górnokredowe; 3 — ropy i wapień trzeciorzędowe; 4 — płaszczyna uskoku tektonicznego; 5 — ogrodzenie wzdłuż granicy rezerwatu; 6 — wejście do rezerwatu; 7 — tablica informacyjna; 8 — teren przeznaczony do splantowania

pod uwagę przy szczegółowym projekcie urządzenia parku. Prace te wymagają bowiem pewnego nakładu finansowego, jakim nie dysponuje Technikum Geologiczne. Konieczne tu roboty ziemne dla wyrównania zwalów i nierówności w części południowej rezerwatu mogą być wykonane jedynie sposobem mechanicznym, co również przekracza możliwości szkoły. Dotychczas przy okazji porządkowania otoczenia pomnika ku czci Ofiar hitlerizmu znajdującego się tuż ponad kamieniołomem, częściowo wyrównane zostały spychaczem hałdy wzdłuż ulicy Swoszowickiej. Teren ten wymaga jednak dalszego splantowania i doprowadzenia do takiego stanu, aby patrząc z ulicy Swoszowickiej można było widzieć powierzchnię abrazyjną w głębi rezerwatu.

Obecnie rezerwat z uwagi na nie uporządkowane otoczenie jest prawie niedostępny. Projektuje się usytuowanie głównego wejścia od ulicy Swoszowickiej. Ponadto z miejsca widokowego, położonego nad ścianą kamieniołomu od strony pomnika Męczeństwa, powinny znajdować się schody z poręczą umożliwiające zejście bezpośrednio do rezerwatu. Przy obu wejściach umieszczone będą tablice objaśniające budowę geologiczną chronionego terenu, wykonane przez młodzież Technikum Geologicznego. Cały obszar rezerwatu powinien być ogrodzony siatką lub barierką żelazną, a ponadto żywopłotem od strony północnej i zachodniej.

Dla wykonania szczegółowego planu zagospodarowania obszaru rezerwatu Bonarka konieczny był nowy plan sytuacyjny sporządzony metodami geodezyjnymi. Dotychczasowe plany pochodziły bowiem ze zdjęć krokówkowych bądź powiększonych starych map topograficznych. Opracowania takiego planu podjęła się w ramach ćwiczeń terenowych Katedra Geodezji Wyższej i Obliczeń Geodezyjnych AGH w Krakowie. Studenci z grupy H. Woźniaka I roku Geologii, pod kierunkiem dra Bogdana Neya przeprowadzili w sierpniu 1966 r. pomiary na terenie rezerwatu i jego najbliższych okolic. W wyniku tej pracy zostały sporządzone plany tachymetryczny i stolikowy. Pierwszy z nich zamieszczony w uproszczeniach na ryc., stanowi podkład planu zagospodarowania terenu rezerwatu. Pragnę w tym miejscu podziękować Panu drowi Bogdanowi Neyowi za inicjatywę i umożliwienie sporządzenia planu sytuacyjnego oraz jego udostępnienie, a grupie studentów za staranne wykonanie.

Zofia Alexandrowicz

OCHRONA PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ

Głazy kwarcytowe w okolicach Krakowa

Na obszarze położonym pomiędzy doliną Prądnika na wschodzie a doliną Eliaszkówki na zachodzie występują w wielu miejscach pojedyncze głazy kwarcytowe, przeważnie dużych rozmiarów. Największe z nich mają blisko 2 m długości. Pochodzenie tych głazów nie zostało do tej pory ostatecznie wyjaśnione, a w literaturze geologicznej i geograficznej różni autorowie przypisują im rozmaity wiek: Zaręcki uważa je za wypreparowane z osadów środkowej jury, Małecki wiąże je z osadami środkowej kredy, a Walczak tego rodzaju głazy pod Jaskinią Nietoperzową uznał za eratyki.